

hun kinderen achter in Bolivia. De grote kans op een baan en een hoger loon, brengt ze naar Londen. Belangrijker is dat het Verenigd Koninkrijk één van de laatste landen is waar Bolivianen geen visum nodig hebben. McIlwaine: 'In Bolivia prijzen reisbureaus Londen in advertenties aan. Zij regelen de reis en de eerste contacten.'

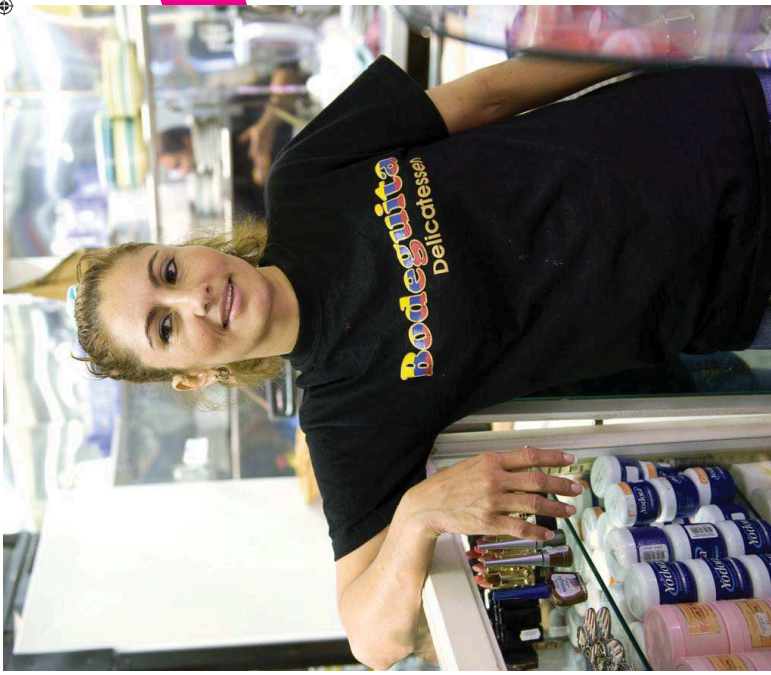
Voor het werk in de schoonmaakbranche en de keukens van restaurants is het spreken van de taal geen vereiste. 'Veel Latijns-Amerikanen reizen na een jaar of twee van Spanje naar Londen', zegt McIlwaine. 'Ze hebben op een of andere manier een legale status gekregen in Spanje en kunnen vervolgens makkelijk doorreizen naar andere Europese landen. Londen staat hoog op hun verlanglijst vanwege het grote werkaanbod in de schoonmaakbranche en de kracht van de Engelse Pond.'

In Spanje is het werk bovendien veel zwaarder, of in de agrarische sector werken. McIlwaine: 'Men preferert het werk in de dienstensector in Londen. Bovendien, een andere heel belangrijke reden om uit Spanje weg te trekken, is dat ze zich daar meer gediscrimineerd voelen terwijl ze in Londen als etnische groep minder opvallen.'

Na lang aandringen wil David me in contact brengen met een contactpersoon van de Latino mafia die valse documenten verkoopt. In een telefonisch interview wil de vrouw echter weinig kwijt. Van een georganiseerde mafia wil ze niets weten. 'We werken in kleine groepjes, los van elkaar. Er is wel onderling contact, maar het is zeker niet zo dat het een organisatie is met aan de top een godfather figuur.' Het Londense netwerk werkt samen met soortgelijke netwerken in Madrid en Brussel, maar hoe groot deze precies zijn en hoeveel geld erin omgaat, wil of kan ze niet vertellen.

Hun clandestie zal vanaf volgend jaar in ieder geval sterk groeien, verwacht McIlwaine. Er gaat in Groot-Brittannië vanaf 2009 veel veranderen. Ten eerste zullen Bolivianen ook een visum nodig hebben voor het Verenigd Koninkrijk. Ook zal strenger worden gecontroleerd op studentenvisa, een van de meest populaire manieren om Engeland mee binnen te komen voor jonge Latijnen.

Catalina bijvoorbeeld, uit Venezuela. Ze studeert Engels in Londen, twee uur per week. De rest van de week werkt ze. 'Met een studentenvisa mag ik tien uur per week werken, maar het is mogelijk om dat te omzeilen', zegt ze. Ze werkt met als andere Latijns-Amerikanen als schoonmaker in de ochtend- en avonduren.

Haar leidingsgevende zorgt ervoor dat ze officieel niet meer werkt dan de maximum aantal uren zeker voor de mannen, die meestal in de bouw dat ze als student mag werken en betaalt haar de overige uren zwart uit. Catalina: 'Volgend jaar kan ik mijn studentenvisa niet meer verlengen waardoor ik gedwongen wordt de illegaliteit in Spanje te overleven.'

'Na een jaar of twee van Spanje naar Londen'

De Britse regering werkt voor de komende jaren aan een puntensysteem voor migranten dat gebaseerd is op hun vaardigheden en de EU willen ze vooral hoogopgeleide scholingsniveau. McIlwaine: 'Van buiten de EU willen ze vooral hoogopgeleide personen toelaten voor de betere functies in het bedrijfsleven. Men vermoedt dat Oost-Europese migranten het laagst geschoold werk overnemen.'

Toch verwacht de sociaal geograf dat alle aanpassingen in de migratiewet weinig effect hebben op de stroom Latijns-Amerikanen

David en Claudio brennen dat. Zij geven aan dat enkele neefjes volgend jaar al plannen hebben om te komen ongeacht de strengere controles. Bovendien is het werk in de schoonmaakbranche niet aantrekkelijk voor de groep migranten uit Oost-Europa. McIlwaine: 'Ik vraag me af in hoeverre de overheid zich in de eigen vingers snijdt met de nieuwe maatregelen.'

OM DE VEILIGHEID VAN DE GENOEMDE MIGRANTEN TE BESCHERMEN IS GEKOZEN NIET HUN VOLLEDIGE NAAM TE GEBRUIKEN MAAR ALLEEN HUN (VALSE) VOORNAAM.

ESSAY

Onbegrensd boeven vangen

Europa deelt vingerafdrukken en DNA-profielen

TEKST: TUDO VAN DER ZEE | BEELD: STUDIO MISC

Rechercheurs en forensisch specialisten delen in toenemende mate hun databank met vingerafdrukken en DNA-gegevens met collega's uit andere Europese landen. Dat vergemakkelijkt opsporing van misdadigers, stellen voorstanders. Een gevaarlijke gang van zaken, menen critici.

De stadsbus verandert met een knal in een kolkende vuurmassa. Even later verzamelen gespecialiseerde agenten sporen bij het nasmelende karkas. Agenten uit heel Europa weltevree, die samen trachten bij deze gesimuleerde bomanslag. Sinds kort kunnen nationale politiediensten hulp van Europese collega's inschakelen bij grootschalige rampen en camera's van het NOS-journaal legden de spectaculaire training daarom uit. Maar dat visuele spektakel ontneemt het zicht op een belangrijker ontwikkeling van de nieuwe Europese politiem samenwerking: het openstellen van databases met vingerafdrukken en DNA-gegevens.

Een Nederlandse rechercheur kan tegenwoordig inzicht krijgen in Europese DNA-databanken en vingerafdrukarchieven, zonder eerst een omslachtig hulpverzoek in te hoeven dienen. Hiermee kan de rechercheur nagaan of zijn sporen overeenkomen met informatie van zijn Europese collega. Is er een 'match', dan krijgt de Nederlandse rechercheur inzage in het buitenlandse politiedossier van de verdachte.

HET VERDAG VAN PRÛM
De basis voor de uitwisseling van deze gevoelige informatie ligt in het Verdrag van Prüm uit 2005. Hiervan kwamen regeringsleiders van zeven Europese landen – Nederland, Duitsland, Frankrijk, Luxemburg, België, Spanje en Oostenrijk – overeen de politiem samenwerking

tegen de wens van de Europese Commissie en het Europees Parlement. Misschien was de Europese Commissie daarom extra gemotiveerd om een Europees plan te lanceren. In haar

jaarplan 2008 nam zij namelijk onverwachts de ambitie op een Europees centrale databank van vingerafdrukken te ontwikkelen. De precieze aard van deze databank bleef onduidelijk. Toch veroorzaakte dit zogenaamde 'speerpunt ten behoeve van vrijheid en veiligheid' een golf van verontwaardiging. Zo noemden enkele

'Smokkelaars kunnen zich vrij bewegen'

Europarlementariërs het een Europese Big Brother en de Europese Toezichhouder op de Bescherming van Persoonsgegevens, Peter Hustinx, vond dat de Europese Commissie onvoldoende rekening hield met privacy en bescherming van persoonsgegevens.

Maar de Europese Commissie en haar tegenstanders werden ingehaald door de politieke realiteit. Afgelopen juni besloot de Europese Raad van Ministers van Justitie dat het Verdrag van Prüm onderdeel zou worden van de wettelijke kaders van de Europese Unie. Voortaan zou een EU-lidstaat die zich wilde aansluiten bij de gegevensuitwisseling alleen maar in contact op hoeven te nemen met een ambtenaar in Brussel. Het toezicht en de controle op

reisigers en handelaars. Zij vormden ook een hindernis voor mensen met minder onschuldige bedoelingen: smokkelaars, criminelen. Deze types maken tegenwoordig handig gebruik van de onvoorzien keuzes van 'Schengen': eenmaal binnen in het verdragsgebied kunnen zij zich vrijelijk bewegen, terwijl de politiegrenzen die hen moeten opsporen tegen de grenzen van hun nationale opsporingsdiensten aanlopen. Eerdere reparatiemaatregelen, zoals de Europese politiedienst Europol en het Schengen Informatie Systeem (SIS) bleken ontoereikend. Vandaar dat in Prüm besloten werd tot de koppeling van onder meer databanken met vingerafdrukken en DNA-profielen.

De zeven initiatiefnemers opereerden buiten het raamwerk van de Europese Unie, zeer

de informatie-uitwisseling blijft in 'tegenstelling tot de ambitie van de Europese Commissie bij nationale overheden. Dat betekent dat er vooralsnog geen centraal orgaan wordt ingesteld dat met één druk op de knop inzage heeft in alle Europese gegevens.

Even kort op een rij. De open Europese grenzen stelden politiediensten sinds 1985 voor nieuwe vormen van grensoverschrijdende criminaliteit.

Zij droegen daarom aan op het delen van persoonsgegevens. Die wensen vielen in vruchtbare aarde bij beleidsmakers en politici, die zelf immers ook een antwoord moesten formuleren op bijvoorbeeld de dreiging van het terrorisme. Ten slotte maakte voortschrijdende technologische ontwikkeling de koppeling van de databestanden daadwerkelijk mogelijk. Zie daar, de ingrediënten voor nieuw beleid. Echter, de kritieken zijn niet van de lucht. Er zijn zorgen dat het systeem technisch niet waterdicht is. Ook zijn er vragen te stellen bij de democratische verantwoording en legitimiteit van het besluit. Tot slot menen anderen dat het delen van persoonsgegevens een onaanvaardbare inbreuk is op de privacy van de Europese burger.

TECHNISCH FEILBAARHEID

Nationale databanken bij elkaar opgeteld maken de Europese puzzel nog niet compleet. Zo lopen nationale methoden van het vergaren en verwerken van vingerafdrukken uiteen. Terwijl een Franse verdachte zijn vingerafdruk laat inscannen, houdt zijn of haar Nederlandse

equivalent er nog, altijd vroeze inktvingers aan over. Maar dit zijn nog overbrugbare obstakels, waarvoor enkele knappe koppen heus wel een oplossing vinden.

'Waar twee informatie delen, ligt de verantwoordelijkheid in het midden'

Het wordt al lustiger wanneer het gaat over het verschil in bewaken en benutten van de vergaarde gegevens. Dit is geen computerspelletje. Het gaat om echte mensen en er moegen dus simpelweg geen fouten worden gemaakt. En dat gebeurt helaas wel. Een voorbeeld vinden we aan de overkant van het Kanaal. Als opmaat voor het Verdrag van Prüm besloten verscheidene politiediensten DNA-gegevens uit de nationale databanken aan elkaar beschikbaar te stellen. Niet per individu, maar met duizenden tegelijk. Duitsland, Oostenrijk en Nederland slaagde er hierdoor in vele oude vastgelopen zaken weer in beweging te brengen. Een groot succes. Ook aan het Verenigd Koninkrijk werden Nederlandse DNA-gegevens beschikbaar gesteld. Een Hollandse ambtenaar brandde voor zijn Britse collega aan CD-rommetje met de DNA-profielen van vierduizend verdachten en veroordeelden. Echter, de CD-rom vertweeën in een late en was vervolgens meer dan een jaar lang zoek.

Dat het schijfje later toch nog door de juiste persoon gevonden werd, was gelukkig, maar het had gemakkelijk in andere handen kunnen belanden.

DEMOCRATISCHE VERANTWOORDELIJKHEID EN LEGITIMITEIT

Daarmee kom je al snel op het tweede bezwaar. Want wie is verantwoordelijk voor fouten? De commotie was groot na de zwaargemaakte CD-rom. In Groot-Brittannië leidde het tot hevige kritieken van het Lagerhuis. Premier Gordon Brown kwam er echter zonder al te veel klerechreuren af. Misschien wel omdat het hier geen Britse, maar Nederlandse gegevens betrof en die tegenwoordigen de leden van het Britse Lagerhuis niet. Ook in Nederland stelden Kamerleden kritische vragen, maar die leken minister Hirsch Ballin niet in ernstige verlegenheid te brengen. Het zou niet zo moeten zijn, maar waar twee de informatie delen, ligt de verantwoordelijkheid ergens in het midden. Het kwalijke gevolg is een uitermate gebrekkige democratische controle.

Wat dat betreft is een centrale Europese database, zoals de Europese Commissie dat wil, wellicht een beter plan. Niet omdat de Europese Commissie nu zo transparant en controleerbaar is, maar vooral omdat er tenminste één aanwijsbare verantwoordelijke is wanneer er iets mis gaat. Ook is er onduidelijkheid over van wie de informatie precies wordt gedeeld. Dat is aan iedere lidstaat zelf om te bepalen. Nederland

lijkt bijvoorbeeld erg schuw met informatie. België niet. De laatste deelt alleen de gegevens van veroordeelden met hun Europese collega's, terwijl de Nederlanders de schuiven openzetten van zowel het bestand van veroordeelden als van verdachten.

Enkele Kamerleden in Nederland hebben tot slot hun zorgen geuit over de kwaliteit van de politiole en rechtssystemen in sommige EU-lidstaten. Welke behandeling krijgen verdachten in landen als bijvoorbeeld Roemenië of Bulgarije als die op basis van informatie uit Nederland worden ingerekend? En onder welke omstandigheden zijn de vingerafdrukken of DNA-gegevens verkregen in een land als bijvoorbeeld Griekenland? Wenst Nederland dergelijke informatie wel te gebruiken? Het is interessant om in dit verband het beroemde Europese arrest Cassis de Dijon uit 1979 in herinnering te roepen. Deze zaak schepte de juridische basis voor de harmonisering van kwaliteitsnormen die Europese lidstaten sielden aan hun producten. Het uitgangspunt hierbij was dat als een product voldoende aan de kwaliteitsnormen van één lidstaat, andere lidstaten het product niet meer naar hun eigen standaarden mocht beoordelen. Deze kwestie lijkt bij het databankverhaal ook aan de orde. Vitale informatie van mensen, zoals DNA of vingerafdrukken, die in een land als Griekenland volgens de daar heersende normen is verzameld, zullen we in Nederland gewoon gebruiken. Ook al vinden velen hier

de Griekse normen illegitiem of immoreel. Er is altijd het gevaar van de glijdende schaal. Het Verdrag van Prüm is alleen bedoeld is op maat is voor een geharmoniseerd Europees persoonsgegevensbeleid, dan is het nog maar afwachten wat de hoogte van de standaard is.

PRIVACY-SCHENDING

De Europese Commissie is op haar beurt naar verduid van plan om van iedere EU-burger van 6 tot 79 jaar de vingerafdrukken te verzamelen. Dat is nog eens een database! Het lijkt onwaarschijnlijk dat al die vingerafdrukken bedoeld zijn om terrorisme en grensoverschrijdende criminaliteit aan te pakken. Een aanname die volgens voormalig Eurocommissaris Frattoni 'goed mogelijk' is.

'Nederland zet de schuiven open'

Ten slotte kan het belang van goede bescherming van de gegevens niet voldoende worden benadrukt. Een database van vingerafdrukken is commercieel misschien niet erg interessant, DNA des te meer. DNA vertelt wie wij zijn, welke ziektes we gaan krijgen en hoe oud we worden. Heeft de politie het recht om deze informatie in te zien? DNA is ook interessante informatie voor bijvoorbeeld verzekeraars en werkgevers, die op basis hiervan

een aanvraag voor een polis weigeren of een arbeidsvereenkomst niet verlenen. Druk dus op de bewakers van de databanken. In de afspraken in het Verdrag van Prüm is over dergelijke zaken natuurlijk wel nagedacht. Zo is afgesproken dat de nationale autoriteiten alleen stukjes DNA delen waarvan men weet dat die niet coderen voor specifieke eigenschappen. Mocht de databank dan in verkeerde handen vallen, dan kan men er weinig mee.

Zijn dit onoverkomelijke bezwaren tegen gedeelte of geïntegreerde databases van persoonsgegevens als vingerafdrukken en DNA? Die vraag hoeft hier niet beantwoord te worden. Dat kunt u het beste zelf bepalen. Maar de kans is aanwezig dat u voor dit artikel nog nooit van het Verdrag van Prüm gehoord hebt, laat staan van het voornemen van de Europese Commissie voor een centrale databank van vingerafdrukken.

De Nederlandse regering heeft beloofd dat er een informatiepunt geopend zal worden waar alles nejes op een rijtje staat. Daar is vooralsnog niets van terechtgekomen. En dat is wd een onoverkomelijk bezwaar. □

DINSDAG 23 SEPTEMBER HOUDT VERENIGING

DEMOCRATISCH EUROPA IN CAFE EUROPA IN FELIX MERITIS TE AMSTERDAM EEN DEBAT OVER EUROPESE PRIVACY-BESCHERMING. MET O.A. PETER HUSTINK, DE EUROPESE TOEZICHTHOUDER VOOR GEVEGENSBESCHERMING EN ALEXANDER PECHTOLD, PRACTICEVOORZITTER VAN D66. INFO: WWW.FELIX.MERITIS.NL